
Saksnr: 2020/70893-90
Saksbehandlar: Susan Husabø,

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda		22.04.2021
Hovudutval for opplæring og kompetanse		27.04.2021
Fylkesutvalet		11.05.2021
Fylkestinget		16.06.2021

Prognoseinntaket - konsekvensar for nærskuleområdet Stor-Bergen

Forslag til innstilling

1. Hovedutval for opplæring og kompetanse løyver for 2021 kr. 4.095.000 til oppretting av inntil seks klassar vg1 bygg- og anleggsteknikk og vg1 teknologi og industrifag i Stor-Bergen. Det vert lagt til grunn at løyvinga vert dekkja innanfor avdelinga sitt budsjett.
2. Løyvinga vil ha konsekvens for 2022 med kr. 4.905.000. Inndekning av dette vil bli handsama i budsjett 2022.

Samandrag

Auka søking til vg1 yrkesfag over tid har ført til mangel på skuleplassar på vg1 yrkesfag i Stor-Bergen over tid. Med 44 fleire primærsøkarar til eit vg1 yrkesfag i Stor-Bergen for skuleåret 2021/22 har det ikkje vore mogeleg å dekke behovet innafor tilgjengeleg klassekapasitet. I tillegg har den store auken i søking til vg1 skuleåret 2020/21, gitt utslag i større søking til vg2 til inneverande skuleår.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Bjørn Lyngedal
fylkesdirektør

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

Prognoseinntaket - konsekvensar for nærskuleområdet Stor Bergen

Fylkesrådmannen viser til sak om justering av opplæringstilbodet skuleåret 2021/22 (saksnummer er ikkje klart ved skrivning av denne saka). Mangelen på skuleplassar på vg1 yrkesfag i Stor-Bergen skuldast to faktorar:

- Fordeling av alle søkarane på sine nærskuleområde
- Auka søking til dei yrkesfaglege utdanningsprogramma

Søking til vg1 etter nærskuleprinsippet har, i lag med auka søking til dei yrkesfaglege utdanningsprogramma, synleggjort underkapasiteten på skuleplassar i nærskuleområde 3, Stor-Bergen. Søkarane til vg1 i dette nærskuleområde utgjør 60 % av det samla søkartalet i Vestland fylkeskommune, men 56 % av plassane. Ser ein på yrkesfag aleine, har Stor-Bergen 54 % av søkarane og 50 % av plassane.

Større søking til yrkesfag har føregått over fleire år, men har i mindre grad blitt fanga opp med fritt skuleval enn no med nærskulemodell. Fylkesrådmannen gjorde i saka om lokal inntaksforskrift merksam på underdekning av skuleplassar i yrkesfag i Bergen,

Skule- og tilbodsstrukturen i stor-Bergen er historisk sett bygd opp og dimensjonert med eksisterande mobilitet som grunnlag. Kapasiteten i Bergen må difor sjåast i samheng med omlandskommunar. Det er isolert sett eit underskot på elevplassar på yrkesfag i Bergen kommune, som blir kompensert med plassar i omkringliggende kommunar. Tilsvarende er det stor overkapasitet på vg2 og vg3 studiespesialisering i Bergen.

Inntaksområdet Stor Bergen utgjør i dag:

Nærskuleområde: **3** Stor-Bergen

Kommunar	Vidaregåande skular i nærskuleområde
Askøy	Amalie Skram, Arna,
Austevoll	Bergen Katedralskule, Lakesvåg og
Bergen	Bergen maritime, Fyllingsdalen,
Bjørnafjorden	Nordahl Grieg, Langhaugen,
Osterøy	Olsvikåsen, Sandsli, Slåtthaug, Stend,
Øygarden	Tertnes, Årstad, Åsane, Askøy, Sotra,
	Osterøy, Austevoll, Os, Os gymnas,
	Fusa

Søkarar frå Bergen kommune får nærskulepoeng også til Knarvik vgs.

Til skuleåret 2019/20 var det 2070 primærsøkarar til yrkesfag til det som no er nærskuleområde Stor-Bergen. Til skuleåret 2020/21 var det 2257 primærsøkarar, dvs. ein auke på 187 søkarar. I fylkesrådmannen sitt framlegg til justering blei kapasiteten auka med 6 klasser, dvs. om lag 90 plassar.

Med 44 fleire primærsøkarar til eit vg1 yrkesfag i Stor-Bergen for skuleåret 2021/22 har det ikkje vore mogeleg å dekke behovet innafor tilgjengeleg klassekapasitet. I tillegg har den store auken i søking til vg1 skuleåret 2020/21, gitt utslag i større søking til vg2 til inneverande skuleår.

Tabellen under viser utvikling i tal plassar og søking for dei tre store utdanningsprogramma bygg- og anleggsteknikk, teknologi- og industrifag og elektro og datateknologi som samla har underkapasitet. Oppsummert har søkinga auka gjennom fleire år medan plasstalet i all hovudsak har vore uendra.

Stor-Bergen, vg1, ungdomsrett, ordinære klassar					
Utdanningsprogram	Plasstal ved første inntak i juli kvart år				Plasstal i fylkesdirektørens tilråding
	2017	2018	2019	2020	2021
Teknologi og industrifag	361	404	400	382	404
Bygg- og anleggsteknikk	283	281	271	286	300
Elektro og datateknologi	312	270	255	270	255
SUM	956	955	926	938	959
Stor-Bergen, vg1 ungdomsrett, søkarar til ordinære klassar					
Utdanningsprogram	Primærsøkarar med ungdomsrett per 3.mars				
	2017	2018	2019	2020	2021
Teknologi og industrifag	306	311	437	424	441
Bygg- og anleggsteknikk	288	264	249	253	276
Elektro og datateknologi	401	386	331	385	358
SUM	995	961	1017	1062	1075

Fylkesrådmannen har justert opplæringstilbudet gjennom å endre klassestrukturen på ulikt vis for å finne den kombinasjonen som best svarer til søkerane sine ønske. I alt er det produsert 6 prognoseinntak. Fylkesrådmannen har enda opp med å justere opp både vg1 og vg2. Til vg2 yrkesfag gjeld ikkje nærskuleprinsippet, men kapasiteten var for låg i det utlyste tilbudet, noko som betyr at det ikkje var tilstrekkeleg med plassar totalt sett.

Kapasiteten på vg1 yrkesfag i nærskuleområdet er i tilrådinga i sak om justering av opplæringstilbudet skuleåret 2021/22 auka med 5 klassar, om lag 75 plassar. Alle dei 75 plassane blir utnytta, men gjer seg i stor grad gjeldande med at søkarar som er tatt inn på eit lågare ønske i prognoseinntaket får plass på eit høgare tilbud. Dette er komplisert å sjå føre seg, men skuldast den dominoeffekten endringar i føresetnadane for inntak fører med seg.

Alle endringar i klassestrukturen utløyser dominoeffekt som er vanskeleg å sjå føre seg. Utgangspunktet for skuleåret 2021/22 er 4754 søkarar med ungdomsrett til skulane i nærskuleområde Stor-Bergen. Alle desse må søke tre ulike utdanningsprogram, og kan søke inntil seks skular per utdanningsprogram. Ved ei kvar endring i klasse- og plasstal (auke eller reduksjon) som vert lagt inn som grunnlag for nye prognoseinntak, vil nokre søkarar «rykke opp» på søknaden sin, medan andre «rykker ned».

Fylkesrådmannen har forsøkt å tilpasse tilbudsstrukturen etter søkinga 1. mars. Etter prognoseinntaket som ligg til grunn for justeringssaka, er det framleis 289 søkarar med ungdomsrett til vg1 yrkesfag ved skulane i Stor-Bergen som so langt ikkje har fått plass.

Erfaringane frå tidlegare inntak er at ein god del søkarar takkar nei til tilbudet dei får i inntaksperioden. Kor mange som vil takke nei til plass for skuleåret 2021/22 er usikkert. Fylkesrådmannen har brukt erfaringstal for skuleåret 2020/21 over kor mange som takka nei til tilbudet som grunnlag for å estimere tal plassar det kan vere behov for. Tabellen viser kor mange klassar det vil vere behov for som ikkje er innanfor tilgjengeleg klassekapasitet.

Utd.prog.	Plasser	Klasser	Ledige plasser	Tatt inn	Utan tilbod etter 6.prognose-inntak	Tal "svart nei" til plass skuleåret 20/21	Estimert "utan tilbod" på grunnlag av "svart nei" 20/21	Estimert behov klassetal	Merknad
Bygg- og anleggsteknikk	300	20,0	0	300	45	19	26	3	Kan gi tilbod til søkarar både til bygg- og anleggsteknikk og elektro og datateknologi
Elektro og datateknologi	255	17,0	0	255	39	11	28		Bør ikkje auke på elektro og datateknologi, bransjen tydeleg på eksisterande overkapasitet i Stor-Bergen, bør gje tilbod i bygg- og anleggsteknikk og teknologi og industrifag.
Frisør, blomst, int, eksp. des	60	4,0	0	60	20	7	13		
Helse- og oppvekstfag	641	42,5	9	632	41	57	0		
Håndverk, design, produksj	15	1,0	0	15	4	1	3		
IT og medieproduksjon	45	3,0	0	45	25	2	23		
Naturbruk	137	8,5	0	137	20	9	11		
Restaurant- og matfag	102	7,0	0	102	6	10	0		
Salg, service og reiseliv	167	11,0	0	167	17	27	0		
Teknologi- og industrifag	404	26,5	9	395	72	28	44	3	Kan gi tilbod til søkarar både til teknologi og industrifag og elektro og datateknologi
Sum yrkesfag	2126	140,5	18	2108	289	171	118	6	

Estimatet syner at det vil vere om lag 120 søkarar utan tilbod om plass, med flest til teknologi og industrifag og elektro og datateknologi. Opplæringskontoret for elektrofag er svært tydelege på at det ikkje er rom for å auke opp kapasiteten, og då særleg ikkje på vg2 elenergi og ekom. Både opplæringskontor og bedrifter innanfor bygg- og anleggsteknikk og teknologi og industrifag melder om rekrutteringsbehov.

Fylkesrådmannen ulike alternativ for å møte underkapasiteten: Eitt alternativ er å vidaresende søkarane ut av eige nærskuleområde, dvs. tilby søkarane ein plass på ein skule dei ikkje har søkt til. Fylkeskommunen utnyttar då ledige plassar, men erfaringa er også at ein stor del av dei som får tilbod som fører til lengre reiseveg takkar nei til tilbodet dei får. Unnataket er søkarar som i løpet av inntaksprosessen får tilbod ved ein skule som ligg nærare heim. Fylkesrådmannen ser at konsekvensen av dreining i søkarmønsteret frå studieførebuande til yrkesfag er vanskeleg å løyse på kort sikt. Ein stor reduksjon i bruk av vidaresending kan vere vanskeleg å løyse første året i ei tilpassing til nærskulemodell. Dette må løysast over lengre tid.

Til skuleåret 2020/21 var det til vg1 og vg2 totalt sett 224 søkarar som blei vidaresøkt. Av dei 224 var 55 % frå Bergen kommune og 16 % frå Askøy og Øygarden kommunar.

Fylkesrådmannen forstår det slik at basert på nærskuleprinsippet er vidaresøking ut av eige nærskulerområde ikkje eit ønskeleg grep. På den andre sida er det og har vore naudsynt å vidaresende for å utnytte kapasiteten i skule- og tilbodsstrukturen, og for å gi søkarane eit tilbod på eitt av tre søkte utdanningsprogram.

Å tilpasse tilbodsstrukturen etter ei dreining i søkarmønster fleire år på rad frå studieførebuande til yrkesfaglege utdanningsprogram er krevjande, både med tanke på kapasitet i skulebygga og dei økonomiske konsekvensane. Når fylkesrådmannen no tilrår å opprette klassar, er det for å kome i møte noko av dreininga mot yrkesfag og for at færre ungdomar skal bli vidaresøkt.

Fylkesrådmannen meiner det difor vil vere viktig og naudsynt å auke opp kapasiteten i desse utdanningsprogramma for også i kome i møte arbeidslivet sitt behov for kompetanse og arbeidskraft.

Det er kapasitetsutfordringar på yrkesfaglege tilbod i skulane i stor-Bergen. Fylkesrådmannen er i prosess med skular som kan auke opp tilbodet, og må på kort sikt avklare kor det er kapasitet for eventuelle tilbod som blir finansiert gjennom denne saka. Dette vil vere avklara til handsaming i fylkestinget i juni 2021.

Fylkesrådmannen ber hovudutval for opplæring og kompetanse løyve kr. 4.095.000 for 2021til oppretting av inntil seks klassar vg1 bygg- og anleggsteknikk og vg1 teknologi og industrifag i Stor-Bergen. Som i 2020, legg fylkesrådmannen til grunn at avdelinga også vil ha innsparingar som følgje av korona-situasjonen i 2021. Det vert lagt til grunn at løyvinga vert dekkja innanfor avdelinga sitt budsjett.

Vedtakskompetanse

Hovudutvalet har vedtakskompetanse til prioritere innanfor godkjend budsjettramme. Fylkestinget har vedtakskompetanse for kommande budsjettår.

Vurderingar og verknader

Økonomi:

Oppretting av inntil seks klassar vg1 bygg- og anleggsteknikk og vg1 teknologi og industrifag i Stor-Bergen har ein kostnad på kr. 4.095.000 for 2021. Det vert lagt til grunn at løyvinga vert dekkja innanfor avdelinga sitt budsjett. Løyvinga vil ha konsekvens for 2022 med kr. 4.905.000. Inndekning av dette vil bli handsama i budsjett 2022.

Klima:

Ingen effekt.

Folkehelse:

Ein auke i klassetalet i tråd med innstillinga vil gi fleire søkarar tilbod om plass på vg1 og redusere tal vidaresendte søkarar. Det vil gjere at færre elevar må bu heime frå og kan gå på skule i eige inntaksområde.

Utviklingsplan for Vestland 2020-2024 (Regional planstrategi):

Ein auke i klassetalet på bygg- og anleggsteknikk og industri og teknologifag vil tilføre lokalt og regionalt arbeidsliv kompetanse.

Konklusjon

Fylkesrådmannen ber fylkestinget løyve for 2021 kr. 4.095.000 til oppretting av inntil seks klassar vg1 bygg- og anleggsteknikk og vg1 teknologi og industrifag i Stor-Bergen . Det vert lagt til grunn at løyvinga vert dekkja innanfor avdelinga sitt budsjett. Løyvinga vil ha konsekvens for 2022 med kr. 4.905.000. Inndekning av dette vil bli handsama i budsjett 2022.